

SID Senate Conference

Thursday, 30 September 2010

Common good(s) in a divided world? Getting on the road: actors – arrangements – agendas

Final report

SID Netherlands Chapter, Eisenhowerlaan 120-II, 2517 KM 's-GRAVENHAGE

Tel.: +31(0)70-338.32.93; Fax: +31(0)70-338.32.80; E-mail: sid-nl@socires.nl; Website: www.sid-nl.org

Introduction

On Thursday 30 September 2010 the Society for International Development (SID), in cooperation with Clingendael Institute and the Round Table of Worldconnectors, organized its yearly Senate Conference in The Hague. It was the closing event of the 2009-2010 Lecture Series 'Common Goods in a Divided World: Challenges and Opportunities for International Cooperation'. The morning session, taking place in the Old Chamber of the House of Representatives, focused on the possibilities to come to a workable form of global governance to manage today's global challenges. The afternoon session in the Dutch Senate zoomed in on the role of Dutch foreign policies in the globalized world. Mr. Jos van Gennip, who was recently succeeded by René Grotenhuis as president of SID-NL, rounded off the day with an inspiring farewell lecture. This report provides a summary of the presentations and discussions.¹

Morning session: Global governance: Multi, many, messy

Introduction

After a short welcome by Senator Rein Willems, René Grotenhuis opens the conference. He emphasizes that later that same day, only a few meters away from the location of the SID Conference, the contours of a new Dutch government will be presented. The new government is likely to be focused on domestic affairs, with little ambition in the sphere of international cooperation. This, according to Grotenhuis, underlines the importance of the conference, which can be seen as a warning that the global challenges should not be reduced to footnotes of national policy. The global challenges of today demand a joint approach of countries. The willingness to engage in such a joint approach, however, seems to be decreasing. Moreover, Grotenhuis stresses, the divided world is not something abstract and far-away – it is also in the heart of political discussions in the Netherlands, as the dividing lines in Dutch society are deepening.

The SID lecture series of the last three years have all, in one way or another, dealt with global challenges, and together they mark the transition to a new paradigm in the thinking about international development, in which the distinction between the North and the South is no longer valid. Whereas the traditional agenda was based on the idea that the South needs the North, while the North does not really need the South, the new agenda is based on the idea that the North and South are depending on each other. The focus is on global common goods and collective self-interest. Against this background, the aim of the Senate Conference is to discuss the challenge of developing a workable form to manage the global common goods.

Prof. Franz-Josef Radermacher, Ulm University: A workable international order in the making?

Can we have a market-oriented global system that is sustainable? That was the central question in the lecture of Professor Franz-Josef Radermacher from Ulm University in Germany. Many people think that a combination of market-oriented growth and sustainability is not possible, and that a choice for sustainability would imply a significant reduction of wealth, at least in rich countries. Studies conducted by Radermacher and his research group, however, suggest the two *can* go together. Functioning democracies are pivotal. Under the condition of a functioning democracy, in which people can organize themselves against the interest of elites, a balanced society will lead to a higher living standard. When elites capture most of the wealth, they can corrupt democratic processes, using their

¹ Report by Koen Kusters, Wereld in Woorden – Global Research and Reporting.

wealth to intervene in political processes. And there are new challenges. Ongoing globalization, for example, leads to decreasing influence of people on political decisions at higher levels (think of the WTO). Only the 'global elite' can influence the negotiation processes in global institutions, but these are not transparent.

According to Radermacher the key to reach a wealthy, socially balanced and sustainable world is innovation. "With unbelievable innovation, we will have an unbelievable future". The world can create ten times the economic outcome, with zero growth in resource use. For this to happen, we need to tackle the so called boomerang effect, which means that improved efficiency leads to higher consumption. It implies that the world does not only need technical innovation but also innovation in governance.

Even though global governance is immensely complex, there are building blocks that can be used to develop 'workable global governance'. Radermacher mentions three: (i) Extending global democracy, for example through a parliamentary assembly at the United Nations, with the power to articulate a global position. (ii) Developing strict regulation for the global financial sector, including regulation to tax global processes, where the strongest actors make the highest returns, but up to now do not pay tax. (iii) Pursuing the topic of climate justice. Even though the climate conference in Copenhagen is often considered a failure, it actually had some very significant outcomes, as India and China showed their willingness to move.

For Radermacher the crucial point is that the developed world will need to invest in other parts of the globe. Just like EU investments in its poor member-countries lead to a more stable EU, investments of rich countries in poorer countries will lead to a more stable and sustainable world. The solution, according to Radermacher, is not a free market, but an ecologically, culturally and socially regulated market.

Ruud Lubbers, former Prime Minister: Sensible statecraft for a workable international order

Ruud Lubbers starts with reflecting on two moral foundations of the global order: the Universal Declaration of Human Rights and the Earth Charter. The UN Declaration of Human Rights, signed in 1948, was a milestone in history. At that time, the world was on the brink of an incredible growth in wealth, and there was hardly a notion of resource scarcity. In a booklet titled 'inspiration for global governance' Lubbers and others compared the UN Declaration of Human Rights with the principles as written down in the Earth Charter in 2000. This yielded four main differences. First, in the Earth Charter there is a central notion that all peoples of the world are part of one Earth community and share one common destiny. Second, diversity is a central concept in the Earth Charter. Third, the Earth Charter emphasizes the need for complementary governance, where governments, the private sector and civil society all have an important role to play. And fourth, the Earth Charter has an explicit spiritual dimension.

Lubbers notes that legally binding agreements are not necessarily the most important outcomes of international negotiations. The 'common but differentiated responsibility' of countries means that richer countries need to take into account the level of development of poorer countries. The USA and the EU therefore need to have the courage to go ahead and take drastic measures. This does not need to have negative effects on their economies, as it is likely to spur innovation. Rather than trying to influence the actions of other countries through international negotiations and regulations, we would better invite them to show us what they are already doing, and then learn from each others experiences and knowledge. Many governments all over the world, including those in China and Brazil,

are making important steps towards sustainability, also outside of the framework on international agreements.

As a final point, Lubbers emphasizes the value of spirituality and how it relates to the notion of 'a common destiny'. People have a need for a spiritual dimension. This refers to religion, but one can also think of the CEO's that are practicing meditation, or the role music plays in the lives of people. Lubbers: "We should not be afraid of the spiritual dimension."

Panel and plenary discussion, moderated by Sandra Rottenberg

Starting the discussion, Ruud Lubbers explains that the city of Rotterdam provides a good example of how government regulation and corporate action can (and should) relate to each other. In Rotterdam, some pioneers in the private sector started innovating, looking for more sustainable business. At a later stage, the government helped to formalize the new (improved) standards that had been developed within the private sector itself, and made them obligatory for the whole sector. According to Lubbers, the government's role is to consolidate what is happening in society, and not the other way around. A government that provides rules to 'educate society' creates resentment among people. Processes of change start from within, and therefore demand a level of awareness and conviction within society. For Lubbers, it is about common responsibility.

Paulus Verschuren (Senior Director Global Health Partnerships, Unilever) is pleased that the potential of the private sector to aid international development processes is increasingly recognized. "The private sector is no longer the lion to be shot, but the horse to pull the cart." He argues that Corporate Social Responsibility (CSR) should be seen as a corporate behaviour, rather than a separate unit in a company. This, however, requires leadership within the private sector itself. Unilever has been applauded for its CSR strategy. The company invests in farmers to stimulate the sustainable production of high quality products, under decent circumstances. For Unilever this is important, as it helps to secure the future supply. Also, Unilever invests in improving health and nutrition in developing countries, creating a win-win situation, as the company benefits from a healthy society – not only as a business environment, but also as a market.

Peter van Lieshout (member of the Dutch Scientific Council for Government Policy) argues that the main problem of the world is not the growing population, but growing wealth, and associated increased scarcities, interdependencies and conflicts. The globalization agenda should therefore focus on the question how to deal with increasing scarcities, interdependence and conflicts. These global challenges demand a common approach, and thinking in terms of 'elites versus oppressed' is not very helpful. Peter van Lieshout also stresses that we should start with discussing the specific problems and their possible solutions, *before* discussing possible modes of implementation (the tools). Thinking of global problems and solutions, a country can also take into account its own interests. The Norwegian government, for example, mapped the Norwegian interests in international cooperation. This clearly showed why it makes sense to invest in international development and which areas and themes are particularly relevant for Norway. As a next step they developed a strategy and the associated tools. According to Peter van Lieshout it would not be a bad idea for the Dutch government to do a similar exercise (think, e.g., of calculating the benefits of migration).

Eduard Nazarski (director of Amnesty International, Dutch Section) argues that the distinction between 'elites' and 'oppressed' has not become invalid. The contemporary world still has a large group of

people who are oppressed; people who are fighting for a decent level of living and who face harsh opposition while doing so. Therefore, the problems that we need to solve are the problems of the people whose rights are being violated on a daily basis. And, although Nazarski acknowledges the potential of the private sector, he points out that many companies and financial institutions, in practice, are failing to meet expectations, and are reluctant to change. Transparency is key, but often lacking.

Afternoon session: Rethinking Dutch Foreign Affairs

Opening by Jan rood, Clingendael Institute

The focus of the afternoon session is on Dutch foreign policy. Power relations in the world are shifting; 'the rise of the rest'. Given these developments, what should the new Dutch government do? How can the Netherlands contribute to global governance and management of the global public goods?

Introductory speech on behalf of the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands: Joke Brandt, Director-General International Cooperation, Dutch Ministry of Foreign Affairs

Joke Brandt refers to Paul Collier's new book 'the plundered planet' in which he argues that business as usual will not suffice to manage the new global challenges. In an earlier publication Collier wrote about the bottom billion, which still is highly topical. The poorest of the poor find themselves in poverty traps. Moreover, inequality is a growing problem; today three quarters of the poor live in middle-income countries.

International cooperation is no longer about projects and plasters, says Joke Brandt. Three issues are crucial: First, we need to involve different actors; civilians, companies and NGOs. Innovative cooperation leads to synergy. Second, we need effective international collaboration, which is currently under pressure as the multilateral system (i) does no longer reflect the current power relations, (ii) is not representative for poor countries, (iii) is too bureaucratic, and (iv) does not offer a place for non-state actors. The Netherlands should therefore push to reform the multilateral institutions such as the UN, the World Bank and the IMF. Third, we should not forget to also connect with people here. In the Netherlands there is a growing divide between 'the people' and 'the government'. And this divide is even deeper in relation to international organizations and the EU. The Dutch government should therefore invest in combining the international with the national perspective.

Panel and plenary discussion, moderated by Roel Janssen

Eduard Nazarski notes that there is a tension between the need to increase the effectiveness of multilateral fora, and the increasing emphasis on the sovereignty of states. Some states are turning their back to the rest of the world, and are less inclined to protect the human rights within their own boundaries. He therefore calls for more bilateral activities to support human rights activists in these countries. As regards the international fora, abandoning the UN would certainly not be the solution. It is the only format for consistent global policy at our disposal. The lack of effectiveness should be a reason to improve it; it should not be a reason to leave it.

The Dutch Scientific Council for Government Policy recommends focusing Dutch aid on a limited number of countries. According to Peter van Lieshout, the number of low income countries in which Dutch development cooperation can actually make a difference through stimulating economic development is relatively small. For each focus country, Dutch development cooperation would have

to look for collaboration with the private sector. For example, if we identify the lack of credit possibilities for small and medium enterprises as a major bottleneck for economic development in Uganda, it would make sense to try to involve (Dutch) banks in the country development strategy. This implies that there is no one size fits all. Each country will demand a different approach. Related to the growing percentage of poor people in middle-income countries, Peter van Lieshout points out that this refers to increasing income differences in these countries, which is not the same as increasing poverty. Whether addressing income inequality in middle-income countries should be part of Dutch foreign policy is highly questionable. Moreover, he argues, a development process tends to start with a growing elite, leading to increased income inequality. The rise of the middle class will take time. And lifting the poorest out of poverty will take even more time. According to Van Lieshout we should see such processes within a timeframe of at least 20 years.

Regarding the selection of focus countries, Paulus Verschuren explains that the private sector will focus on those countries where they can have results in the short term en where there is a willing government – these are the factors for success. The basic principle for companies active in developing countries is the same as for other actors active in development cooperation: return on investment. To ensure a return on investment, we would first need to identify our strengths, then bundle the efforts of various actors, and focus them on a small number of countries that are receptive.

Closing Session

Farewell lecture by Jos van Gennip (outgoing president of SID NL)

The importance of this year's theme, common goods in a divided world, is underlined by recent publications such as 'What's Next?' by Chris Patten and 'Less Pretension, More Ambition' by the Dutch Scientific Council for Government Policy (WRR). In retrospect, most of SID lecture series over the last years were in one way or another related to the theme of global public goods. Another common theme in the SID lectures has been the need for coherence; coherence between components of government policy, coherence between donors, and coherence between various actors. This inevitably leads to Europe and a more coordinated European approach towards international cooperation. The lecture series of 2009/2010 highlighted the need to develop a 'patchwork-approach' to manage the global commons, involving both state and non-state actors. This approach should not only be based on pragmatism, but also on values such as responsibility, commitment, trust, justice and self-interest. In this context, the concept of 'integral authentic development' is important, which refers to the personal, social and cultural dimensions of development, including religion and spirituality. To come to a workable international order, we need to move away from the blueprint approach towards a multilateral strategy that (i) is problem oriented, (ii) involves non-state actors, (iii) uses the workable global institutions that already exist (such as G20 and the World Social Forum) and (iv) uses the power of soft law (such as Basel, international jurisprudence). In these efforts, the Netherlands has its own role to play, and this role will increasingly be shaped within a European framework. See Annex 1, for the full version of the speech by Jos van Gennip (in Dutch).

Word of thanks by Bert Koenders, former Minister for Development Cooperation

Bert Koenders takes the floor to say a special word of thanks to Jos van Gennip, who has played an invaluable role in putting themes on the agenda for international cooperation and development. The current emphasis on global public goods is extremely topical. According to Koenders the priorities on

this agenda are security, environment, gender, and growth and distribution. In addition, Koenders too emphasizes the need to connect the global to the national agenda.

Finally he presents Jos Van Gennip the new publication 'Economic Growth and the Common Good – From Crisis to Sustainable Development', which is a compilation of the SID-Lecture Series 2008-2009.

Summary of the day by Ton Dietz, Director African Studies Centre, University of Leiden

The global challenges of today ask for global governance. The current order, with a large number of sovereign states and the UN as umbrella institution, may no longer be adequate. Many states are fragile, and/or in the hands of a small elite. Furthermore, in the contemporary world, some multinationals have more influence than many small states. And, last but not least, the role and influence of cities is ever growing. So, what should be the norm for a new form of global regulation? Should initiatives come from the private sector (the 'Rotterdam model')? Should it be in the hands of the G20 or the UN? Should we strive towards a global parliament?

Values were a central concept in several of the presentations and discussions. Related to socio-political values, Dietz warns that expecting the so-called Rijnland model to give direction to the rest of the world may be too Eurocentric. And, related to spiritual values, it would be logical to expect an increasing influence of spiritual values coming from Buddhism, Hinduism and Islam.

Dutch policy related to the global public goods demands strategic choices. The importance of the International Criminal Court in The Hague is evident, but on which other themes should the Netherlands focus? Food? Water? Civil Society? And, what role is there for Dutch development cooperation?

Lastly, Ton Dietz refers to the political situation in the Netherlands. How should we deal with political populism that mobilizes the losers – or perceived losers – of globalization? In the Netherlands this is visible in national chauvinism, xenophobia, and anti-Islam hatred. Since the 1950s, the Netherlands has had a prominent position on the world stage, with much attention for development cooperation, multilateral cooperation and support for the international legal order. This is now under threat, with possibly dramatic consequences for the position and image of the Netherlands in the world. We need new alliances of 'mondialists' to oppose these developments. Much work remains to be done.

HET ALGEMEEN BELANG IN EEN VERSCHEURDE WERELD

Den Haag 30 september 2010

Mr. J.J.A.M. van Gennip

1. Tussen vandaag en twintig jaar geleden.

De grootste vergissing, die SID in de afgelopen jaren heeft begaan, was misschien wel de optimistische inzet twee en een half jaar geleden op het thema "Inclusive Growth". In het voorjaar van 2008 nog leken de bomen tot in de economische hemel te groeien en was de centrale vraag, hoe die onstuitbare groei wél gecombineerd kon worden met een beetje meer welvaart voor de armen. De afsluiting van die cyclus ging over iets heel anders: hoe kunnen arm én rijk de zoveel onthullende en verwoestende financiële crisis ueberhaupt overleven!

Nauwelijks minder was de fout om met mooie perspectieven van een publiek van honderden de pas aangetreden en zo uitgesproken minister van OS van de regering Blair, te weten Clare Short, uit te nodigen en haar een majeure beleidsspeech uit te laten spreken voor een... vijfhoofdig luistertal! De President van de Wereldbank van het midden van de negentiger jaren konden we tenminste nog vergasten op een drie keer zo grote schare.

Dat is gelukkig niet symptomatisch geweest voor SID in de afgelopen twee decennia. Zeker sinds de samenwerking met de Vrije Universiteit – met dank aan Nico Schrijver – is én het bezoekerstal, maar vooral het concept van een samenhangende jaarlijkse academische cyclus garant geweest voor relevantie én voor de voorspellende, anticiperende agendering van de veranderingen in denken en ontwikkelingen. Scenario's van terroristische aanvallen werden in de maanden voor 9/11 in onze serie over de international risk society ontvouwd; hetzelfde gold de uitbraak van globale besmettelijke ziektes of de vraagstukken rond migratie en ontwikkeling, voordat zij het probleem werden, dat onze samenleving nu zo beheerst. In de serie Shaping the 21th century mochten we het concept van de MDG's lenen van auteurs als Richelle en van Rij lang voor ze de beleidsrelevantie van vandaag kreeg. Lenen..., want het werk van SID is lang niet altijd origineel geweest. De formule van de dialoog met relevante beleidsontwikkelaars dikwijls ver weg en de voorbereidende brainstormers aan onze kant is

de basis geweest voor die keuzes. Aan de ene kant Mahbub ul Haq, Boutros Gahli, Enrique Iglesias, Richard Jolly, Pronk, Malloch Brown en aan de andere kant mensen als Voorhoeve, Koenders, - al die jaren Loet Mennes – Helmich, Opschoor, Frerks, Larive Box niet te vergeten, Cor van Beuningen en Bernard Berendsen later en anderen: themakeuzes en uitwerkingen werden op die manier exercities, die, los van hun vertaling, meer dan de moeite waard waren. In 2002 al leidde dat in "De Grote Verhuizing" tot het pleidooi om ontwikkelingssamenwerking, zeker het begrip ontwikkelingshulp, te vervangen door de globaliseringsuitdaging en de titel van de minister voortaan daaraan te relateren. Het pleidooi is in de komende weken meer relevant dan ooit.

Soms moet je ook gewoon geluk hebben. Het thema van dit jaar "Common Goods in a divided world" heeft wel een heel bijzondere actualiteit gekregen, nu zo tastbaar is geworden, dat we het einde van de unipolaire wereld meemaken. En de probleemstelling van deze serie, die we vandaag afsluiten in de Senaatsconferentie en die we systematisch in dit soort jaarlijkse conferenties moeten vertalen in concrete aanbevelingen, is onderbouwd geraakt met een recente serie van indringende publicaties en rapporten. Twee ervan verdienen speciale vermelding. Ik denk dan op de eerste plaats aan Chris Patten's nieuwste boek "What Next?" In een vijfhonderd pagina's werkt de voormalige gouverneur van Hongkong, Commissaris Externe Betrekkingen van de EU, niet te vergeten voorzitter van de Britse Conservatieven en huidige kanselier van Oxford en detail uit, wat in a divided World de grote, soms beklemmende uitdagingen en kansen zijn, juist in het licht van het algemeen belang of beter algemeen welzijn. Is het wellicht op basis van zijn overwegingen en afwegingen, dat de nieuwe Britse conservatief-liberale regering als ongeveer enige beleidsonderdeel de internationale samenwerking bij haar diep insnijdende bezuiniging ontziet, en dat - ja - de Britse vice MP afgelopen week in New York aankondigde, dat in 2013 het Britse OS-budget zelfs opgehoogd wordt tot 0,7 %. Ja zeker, Mark, liberalen. Hoe zo halvering van het OS-budget?

Een tweede publicatie: het rapport van de WRR, juist met zijn pleidooi tot enerzijds een indringende agenda voor meer rendement van de te besteden hulp gelden en anderzijds de belichting van het beleid vanuit die nieuwe globale realiteiten. In 1990 werd de term "derde wereld" achterhaald, in 2010 – die twintig SID-jaren – is de Noord-Zuid agenda in haar verticaliteit aan vervanging toe geraakt. Niet wij met een missie naar ginds, naar hen, op welke motieven dan ook, van solidariteit tot "we hebben iets goed te maken" tot politieke invloed, maar een gezamenlijke opgave, gezamenlijk van rijke en arme landen, opkomende economien en vooral niet statelijke en statelijke actoren, burgerbewegingen en geestelijke stromingen, philanthropische instellingen, multilaterale organisaties en bedrijven natuurlijk: alleen in de kring van actoren die goed geïnformeerd zijn, toekomst gericht denken en verantwoordelijkheid nemen, kunnen we de klemmende vragen van deze eeuw gezamenlijk aanpakken. In 1994 al was het, dat SID in samenwerking met de FMO, aandacht vroeg voor die andere

geldstromen naar het Zuiden, die van investeringen, van remittances, bij elkaar belangrijker dan de hulp – weinigen geloofden het-. Het is maar één voorbeeld van de noodzaak om het thema van het afgelopen jaar op ons in alle volheid te laten inwerken: Common Goods in a divided World, het algemeen belang in een verscheurde wereld. Ze komen weer bijna allemaal terug de thema's van de afgelopen twee decennia in deze serie: die globale risicomaatschappij, die rol van de andere actoren dan de hulpgevers, de grote verbindingen, zoals ze langzamerhand uit het negatieve, zwart-witscherpte kregen: de nexus van OS met veiligheid, met migratie, met democratie en goed bestuur, met nieuwe schaarsten en de snel komende "peaks" van ongeveer alle natuurlijke bronnen, de band met mensenrechten, met klimaatsverandering en niet te vergeten met die zo graag ontkende realiteit, dat er in zoveel culturen een diepgaande band is tussen ontwikkeling en levensbeschouwing, zeg religie. Tussen haakjes: de serie over Development and the Resurgence of Religion was zeker qua bezoekersaantallen de meest succesvolle van deze twintig jaar, met een grote belangstelling juist van jongeren en allochtonen. Maar ook die andere rode draad van de afgelopen jaren: Nederland alleen kan geen tasbaar verschil maken in ontwikkelings- en globaliseringsprocessen. En als het dan gaat om die nexus, dan gaat het om coherentie, driedubbel zelfs, namelijk tussen verschillende onderdelen van overheidsbeleid van handel tot veiligheid en hulp, en om die andere coherentie, die tussen al die verschillende donoren, en die derde die tussen de verschillende actoren, overheid en civil society, multilaterale instellingen en globale fondsen, consumentenorganisaties en banken en zoveel anderen. Als ik dat in haar drievoud zinvol wil samenbinden dan kom ik onvermijdelijk uit op Europa, die noodzaak van Europese samenwerking op het terrein van internationale samenwerking. Zeker twee van de drie coherentiebenaderingen zijn anders zinloos, maar ook al sinds het Verdrag van Rome hebben de stichters hun verantwoordelijkheid voor de wereldwijde armoedebestrijding vastgelegd. Het was dan ook een beklemmende paradox, dat juist in de laatste twintig jaar van de doorbraak van de globalisering Europa vooral met zichzelf bezig was, van de uitbreiding tot de interne markt tot de invoering van de euro en nieuwe besluitvormingsmechanismen. De weg van Maastricht naar Lissabon kende weinig afslagen naar buiten. SID heeft bij verschillende gelegenheden systematisch aandacht gevraagd juist voor de potentie van de EU om het verschil te maken tussen een humaan en participatoir globaliseringsproces of een van uitsluiting en overruling. Wij koesteren de hoop, dat een deel van onze zorgen en wensen belichaamd zijn in de beleidsovereenstemming van The European Consensus.

Ons sterk Europees engagement bracht ons soms op gespannen voet met de oude functie van SID, als "the countryclub van de VN", maar het thema van dit jaar heeft belangrijke bouwstenen opgeleverd voor een herbezinning op de klassieke architectuur, waarin dat multilateralisme in gehuisvest is. Niet alleen zal de weg van Den Haag naar New York en Washington steeds meer via Brussel lopen, maar de

eindbestemmingen zullen veel gevarieerder zijn en de adressen bepaald door de vraag wat wij als antwoorden op de verschillende globale uitdagingen willen bereiken. De reisgenoten, maar ik neem al een voorschot op dadelijk, zijn al lang niet meer alleen staten. De route van multilateralisme naar manylateralisme naar misschien messy multilateralisme loopt gedeeltelijk nog over terra incognita, maar het einddoel dient eenduidig te zijn: hoe kan het common good in onze divided world behartigd en geborgd worden, algemeen belang in een verscheurde wereld. Na de dramatische inspanningen van vijf-zes jaar geleden om via een hervorming van de VN vooral, tot een workable international order te komen, en de mislukking en de frustratie ervan, zullen we nu in het tweede decennium een patchworkbenadering moeten gaan ontwikkelen om probleem gerelateerd tot oplossende formules te komen. Dat is de les van de cyclus van SID 2009/10.

2. Meer dan pragmatisme.

Maar ook een patchworkbenadering vraagt visie. Weliswaar niet de tamelijk eenvoudige logica van eerst was er de familie, dan de stam, de natie, het regionale verband en nu hebben we dus een soort wereldregering nodig. Ook een probleem gerelateerd multilateralisme kent dan weliswaar geen voorgegeven blauwdruk of marsroute, maar het gaat om meer dan pragmatisme, veel meer. Het gaat om verantwoordelijkheid, toekomstbetrokkenheid, deskundigheid, vertrouwen. Het gaat uiteindelijk om waarden.

Het begint al bij het begrip *ontwikkeling en ontwikkelingshulp*. Ontwikkeling van wie? Van individuen, gemeenschappen of naties? Ontwikkeling tot wat? Welvaart, economische zelfredzaamheid, participatie, zelfverwerkelijking – het grote postmodernistische ideaal? Of het ideaal van menselijke waardigheid in volheid te kunnen beleven?

Is om met Charles Taylor te spreken ontwikkeling een atomistisch begrip, mijn eigen ontwikkeling? Het heeft alles met het thema van dit en volgend jaar te maken, want we komen zo aan het onderscheid tussen public goods en common goods. Ik volg Deneulin en Townsend in hun fascinerend paper *Public Goods, Global Public Goods and the Common Good*.

Public goods zijn zaken, waar ik toegang tot moet hebben, common goods waarden, verdiensten, verworvenheden, waar mijn bijdrage voor nodig is, mijn actieve medewerking. Het verschil tussen luisteren naar muziek of meespelen in het orkest. Het onderscheid zal later uiterst relevant blijken.

Het raakt direct aan het mens- en maatschappijbeeld, en het raakt onmiddellijk aan keuzes, die we maken in de ontwikkelingspolitiek.

Dat geldt *het mensbeeld zelve*. De grootste fouten, die in het ontwikkelingsbeleid zijn gemaakt hadden te doen met het niet expliciteren van opvattingen en keuzes terzake. Volg ik Rousseau in een visie, dat de mens van nature goed is, of misschien Calvijn in zijn geneigdheid tot het kwade? Het zijn geen achterhaalde theologische discussies, maar uiterst relevant voor vragen als rol van overheid, markt, gemeenschap.

Datzelfde geldt het begrip *verantwoordelijkheid*. De naoorlogse spanning tussen het concept van de verzorgingsstaat en het principe van de eigen verantwoordelijkheid – sinds de Reformatie volgens velen de echte bron van ontwikkeling van het Westen - die spanning is de dominante breuklijn in het politieke discours in onze landen. Maar dat geldt ook de ontwikkelingspolitiek. De succesvolle armoedebestrijding in de 20^e eeuw hier baseerde zich bij ons op een mens- en maatschappijbeeld en op waarden die direct richtinggevend waren voor onze economische, sociale en zelfs culturele keuzes. Het werd belichaamd in het zg. Rijnlandse Model, dat na de financiële crisis van de afgelopen twee jaar, ook hier op de Senaatsconferentie van vorig jaar, weer op zijn relevantie - juist nu - werd getoetst.

Ook het begrip *subsidiariteit* is in het debat over global common goods uiterst relevant, want *common good* refereert aan verschillende lagen van gemeenschappen, in wier kring het algemeen belang tot zijn recht moet komen. En alleen zo kan dat begrip global common good de richting en betekenis krijgen in de erkenning, dat de tot nu toe hoogste gemeenschap, waarin het algemeen belang belichaamd werd, de staat geweest is. De erkenning, dat er zo iets is, ook in moreel opzicht, van een global community kleurt begrippen als gerechtigheid, solidariteit en ook verlicht eigen belang geheel anders dan wanneer het gaat om die verticale Noord-Zuidverhouding.

Persoon, *menselijke gemeenschappen*, samenleving, markt, overheid, global common good: in een domein, dat traditioneel zo sterk gedomineerd werd door de economie en de economische wetenschap, zijn het begrippen, die veel meer studie, discussie en reflectie verdienen. Het zijn de sleutelbegrippen voor ons nieuw internationaal engagement. Met *ontwikkeling* als onderdeel ervan. Misschien moeten we het aandurven zelfs het begrip ontwikkeling ter discussie te gaan stellen, want het suggereert te veel een lineaire beweging van A, dat ik moet achterlaten, naar B, dat anderen, bij voorkeur wij, al verworven hebben. Hier ligt ook de bron van die onvruchtbare discussie om het begrip hulp in al zijn variaties te koppelen aan ontwikkeling. Geen misverstand: hulp-ontwikkeling-economische groei, en dus investering, is een voor mij dierbaar en een onmisbaar trio, maar het is het niet alleen. En daarom ook dat vruchteloos zoeken naar verbanden van efficiency en effectiviteit bij alle afzonderlijke interventies, de rendementsvraag: het verband tussen een behandeling van een klein kind tegen diarree en de groei van het nationaal inkomen. U weet het wel: Sartre schreef al ruim een halve eeuw geleden over dat echtpaar, dat een kinderwens had. En pas nadat de macro-economische

prognoses voor de komende veertig jaar geanalyseerd waren, de verwachtingen over de landbouwontwikkelingen, de demografische trends en de geopolitieke machtsverschuivingen werd die avond besloten de beslissende stap in de gewenste richting te zetten. Verbind nou toch het public good van toegang tot gezondheid aan het common good van de kring waarin dat beleefd wordt: in dit geval familie en dorp of stadswijk.

Als het begrip ontwikkeling al gehandhaafd moet worden, kies ik graag, zoals velen weten, voor het concept van integrale authentieke ontwikkeling, ook met haar personele, sociale en culturele dimensie, ook met het respect voor die A van het startpunt van eigenheid, historie, bestaande gemeenschap, als beginkapitaal en niet als iets wat achtergelaten moet worden.

De naam van Prins Claus is niet alleen nauw verbonden met het grootste gedeelte van de geschiedenis van de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking, maar ook met die bredere benadering. Het naar hem genoemde fonds besteedt dan ook terecht en op een voortreffelijke manier aandacht aan die culturele dimensie en kracht van mensen in ontwikkelingsprocessen. Maar als tochtgenoot van de Prins gedurende zovele jaren, ook dikwijls letterlijk, zou ik toch de wens mogen uitspreken, dat al dan niet met het Prins Clausfonds, in ons land in het debat over modernisering en verandering die brede socio-culturele dimensie en die discussie wat is menselijke ontwikkeling meer aandacht zou krijgen. Ik denk, dat dat ook de legacy is van de Prins, die in SID zo'n eminente rol heeft gespeeld. Integrale, authentieke ontwikkeling, en mag ik het zeggen, bezien vanuit ginds en zonder uitsluiting van de dikwijls zo belangrijke en ja stimulerende dimensie van spiritualiteit en religiositeit.

Als de tijd voorbij is, dat wij die one fits all benadering op de ontwikkelingslanden kunnen voorschrijven, of het nu het na-oorlogse planmodel van de sociaal democratie is, of het Angelsaksische vrijemarktmodel of het sociale marktdenken uit de christelijke traditie, of de Washington Consensus, dan wil dat niet zeggen, dat reflectie op de vraag naar menselijke ontwikkeling overbodig is geworden. Volkeren ginds zullen zelf hun keuzes moeten maken, zelf meer dan ooit; wij zullen voor de ingrijpende veranderingen in onze eigen samenlevingen de ideologieën van de 19^e eeuw moeten toetsen op hun bruikbaarheid voor de 21^e en samen zullen we de vraag moeten stellen, wat de dragende waarden, idealen en belangen zijn, waarop we een wereldgemeenschap willen inrichten.

Hoewel de WRR zich niet diepgaande inlaat met deze begrippendiscussie en sterk kiest voor die relatie hulp-groei is het een van de grote verdiensten van het rapport, dat het juist oog heeft voor de noodzaak van de benutting van dat beginkapitaal en voor de erkenning van de uniciteit van ieder volk, dat zich wil en moet zetten aan veranderings- en moderniseringsprocessen. En dus ook voor de noodzaak van interveniërende donoren om die uniciteit te kennen en het beleid mede daardoor te laten bepalen.

Ik beschouw het als een van de tekortkomingen van SID in de afgelopen twintig jaar, dat wij onder de druk van de meer actie gerichte ontwikkelingsdiscussie en onder de dominantie van de economen van en rond de multilaterale instellingen te weinig aandacht hebben besteed aan deze basale vragen, en ik voel me daar mede verantwoordelijk voor. Gelukkig biedt de aflopende en de komende cyclus ruimte voor deze andere benadering, met misschien ook meer input van Europese wetenschappers. Er beginnen meer stemmen te komen, die aandacht vragen voor die bredere dimensie dan de economische zowel van het begrip ontwikkeling als in de pleidooien voor de vervanging van het Noord-Zuid paradigma door dat van de noodzaak in de komende jaren te werken aan het global common good. Zeker met het tussenstadium van Inge Kaul van de global public goods, maar steeds en - dat is de kern - met een geleidelijke binding aan institutionele arrangementen, waarin de realiteit van de globalisering gevangen wordt in een orde van niet-uitsluiting, van recht en van humaniteit.

Juist als we tot de conclusie moeten komen, dat een blauwdrukbenadering van het multilateralisme niet meer werkt, er geen eenduidige route is, zullen er wel grenspalen en slagbomen en vooral oriënteringssterren nodig zijn om niet te verdwalen en te verzanden.

Ik ben blij, dat SID met zijn komende cyclus die discussie aangaat.

3. De weg naar een workable international order.

Wie met Chris Patten de opsomming ziet van de globale uitdagingen van de 21e eeuw kan maar tot één conclusie komen: de omvang en de urgentie is zodanig, dat die een mobilisatie van alle redelijke krachten vraagt, privaat en publiek, bedrijfsleven en burgermaatschappij, wereldgodsdiensten en wetenschap. Mobilisatie voor dat antwoord, inhoudelijk én institutioneel. Bijna alle generaties voor ons hebben het slechter gehad dan wij: oorlog, armoede, onderdrukking, sterven op jonge leeftijd of in het kraambed, leven met onheilbare gebreken en geen kans, vooral geen kans, om gegeven talenten te ontwikkelen. Maar onze verworvenheid van vrede, gezondheid, welvaart, zelfverwerkelijking heeft een prijs. Het is de prijs van delen en vooruitzien. Of het nu gaat om klimaatsverandering en biodiversiteit, de aanpak van de schaarsten als voedsel, energie en water, het tegengaan van nucleaire proliferatie of de handel in kleine wapens, lokale conflicten of mensenrechtenschendingen, armoede en uitsluiting bij grote delen van de wereldbevolking nog steeds of de kennelijk onwinbare strijd tegen drugs en de penetratie van crimineel geld in politiek en samenleving, de uitzichtloosheid vooral van miljoenen nieuwe jongeren bij gebrek aan werk of in hun gevangenschap van een regionaal conflict, of om de weggraaing van spaar- en belastinggelden in een globaal ondoorzichtig financieel systeem: wie

nu stilzit, niet deelt en niet vooruitziet, is medeverantwoordelijk voor wat Lester Brown noemt: het niet redden van onze beschaving zelf.

Grote woorden, maar die in concrete politieke keuzes vertaald kunnen worden, door ons, ook door de drie heren, die hier een kamer verder al weken met elkaar overlegd hebben.

Wie realistisch is, ziet een onvermijdelijke agenda van de komende vier tot zes jaren, juist rond het thema, dat ons vandaag bijeen brengt:

1. De Bretton Woodsinstellingen moeten de verhoudingen van nu en niet die van 1945 gaan weerspiegelen, op straffe van verlies aan relevantie.
2. Bij de VN moest er een tweede kring komen van leden VR rond de permanente leden, van de BRICS en een aantal andere landen, nu het zelfs niet gelukt is de politieke realiteiten in nieuwe besluitvormingsmechanismen te vertalen; de platform- en mandateringsfunctie van de VN wordt daarbij de kern en niet allerhande operationaliteiten.
3. Er zal toch een opvolgingsprotocol van Kyoto moeten zijn, als dat over enkele jaren is afgelopen.
4. De IAEA zal ruimte moeten krijgen om de behoefte aan verrijkt uranium, of ik dat nu leuk vind of niet, op multilaterale basis te regelen in plaats van de risico's van ontwikkeling en opslag in een zestigtal landen.
5. Doha moet losgetrokken worden.
6. Het Kwartet zal de tikkende tijdbom van het Midden Oosten moeten detoneren.
7. Regionale organisaties moeten versterkt worden zowel voor economische ontwikkeling als voor veiligheids- en vredeshandhaving.
8. Lissabon moet van de EU een derde partner maken in de wereldverhoudingen met verantwoordelijkheid – op basis van burdensharing – voor vredes- en veiligheidshandhaving elders. Hierdoor kan een door de volkerengemeenschap gemandateerde NATO ook interveniëren.
9. En zeker: de MDG's moeten worden voltooid op straffe van totaal verlies aan geloofwaardigheid.
10. En tot slot: het post-MDG-tijdperk gaat niet meer over het bestrijden van tekorten, maar juist om het aanboren en mobiliseren van de potenties van eenmalige ontwikkelingslanden: biodiversiteit, tropisch bos, hernieuwbare energie, waterwinning, arbeidsproductiviteit, voedselproductie, en niet te vergeten ook hun koopkracht. Om goederen en diensten, die dus ook in óns belang zijn.

Er kunnen punten aan toegevoegd worden, maar het is vooral een schets van in ieder geval noodzakelijke en ook haalbare politieke doelstellingen om de common goods in a divided world te verzekeren.

Haalbaar? In die verscheurde wereld? Ja, wellicht juist, als we afzien van die ene blauwdruk, en als we de "traditionele" multilaterale benadering aanvullen met:

- een probleem gerelateerde strategie met daaraan verbonden instellingen en coalitions of the willing;
- de inschakeling van veel meer actoren dan alleen staten: consumentenorganisaties, actiegroepen, bedrijfsleven, geestelijke stromingen, de grote nieuwe philanthropische instellingen, media, de grote nieuwe internationale civil society organisaties;
- en inderdaad het benutten van nieuwe werkbare fora, zoals de G20 onmiddellijk na de bankencrisis hun nut hebben bewezen, maar ook Davos of het World Social Forum, het Earth Charter;
- en last but not least: laten we niet het grote belang van de zg. soft law in de processen van multilateralisering onderschatten. Basel, internationale jurisprudentie. Met de benoeming van Anne Marie Slaughter op een sleutelpost op State heeft de regering Obama dé grote voorstandster van bevordering van soft law als een onmisbare stille kracht voor de verbinding van globalisering en recht in huis gehaald. (In haar recente toespraak voor SID Washington heeft ze dat nog eens herhaald).

Zo kan de tien punten agenda hier realistisch en haalbaar worden. Zij is niet hemelbestormend en er is geen alternatief.

Maar wat is de rol van Nederland dan, onze eigen verantwoordelijkheid?

Het voordeel van het begrip "common good" is – ik zei het al – dat het niet iets is, dat door ánderen wordt aangereikt, verzekerd wordt. Het is een produkt van ons aller inspanning, niet alleen van de hele wereldgemeenschap, maar ook van de gemeenschappen, de communities, ónder de global community. Van individu tot gemeente tot de staat en de EU. Global common goods die niet geschraagd worden door een breed draagvlak van nationale inspanningen zijn als vliegtuigen die plots in een luchtzak naar beneden vallen.

Nederland zal niet alleen een grote diplomatieke en wellicht ook wetenschappelijke bijdrage moeten leveren aan het mondiale algemeen welzijn, in lijn met onze beste tradities, van Grotius tot Jan Meijer. In lijn met onze beste tradities: voor velen ook onze opdracht tot solidariteit én in de erkenning, dat wij als handelsnatie meer dan vele andere belang hebben bij een stevige, betrouwbare internationale orde.

Wij kunnen simpelweg onze daadwerkelijke bijdrage niet endosseren aan anderen, onder het mom van we hebben voorlopig genoeg gedaan:

- Het gaat dan om een besliste medewerking aan handhaving van bestaande en totstandkoming van nieuwe noodzakelijke internationale verdragen en afspraken: van het Vluchtelingenverdrag tot toezicht op financiële instellingen tot de beperking van de wapenhandel.
- Ja zeker, het gaat dan om het op peil houden van een capaciteit om vredesmissies uit te voeren en de bereidheid tot inzet ervan. Natuurlijk kunnen we verwijzen naar het free ridersgedrag van sommige buurlanden als België, maar willen wij echt, dat in de VS, b.v. bij de verkiezingen in november, de voorzichtige pogingen van terugkeer tot het multilateralisme doorkruist worden met een verwijzing naar het parasitisme van de Europese bondgenoten?
- En het gaat om inderdaad om het nakomen van onze belofte om 0,7 tot 0,8 van het BNP te bestemmen voor ontwikkeling en armoedebestrijding.

Maar er komt in de komende jaren een duidelijk nieuwe dimensie erbij. Willen wij de nieuwe mogelijkheden van de EU na Lissabon maximaal benutten om dat mondiale algemeen belang te bevorderen? Dat wordt een kernopgave van het nieuwe kabinet. En dan gaat het om die drieslag van diplomatie, veiligheid en globale armoedebestrijding.

Dat is soms afzien en inschikken. Soms zullen wij belangenbehartigingen en aanwezigheden bij internationale fora moeten overlaten aan die nieuwe Europese bestuurslaag; soms zullen wij de inefficiëncies bij aanschaf en werkverdeling van onze defensieapparaten – vele malen groter dan de zg. misbestedingen bij ontwikkelingshulp – moeten aanpakken door een veel sterkere Europese coördinatie. En ik weet, dat er veel weerstand is tegen een sterkere rol van Europa op het terrein van OS, maar het gaat mij dan ook niet om een overmaking van de gelden naar Brussel, maar om taakverdeling, specialisatie en zelfs premiering daarvan. Als Indonesië nog steun nodig heeft in zijn watersector, waarom dat dan niet opdragen aan ons land in naam van die hele Unie en belast de Baltische staten met de assistentie van de overgang naar de markteconomie in bepaalde Centraal Aziatische republieken.

Niet de omvang, maar de zin zelf van de ontwikkelingshulp staat ter discussie. Het zal na het vorige duidelijk zijn, dat ook ik vind, dat het anders moet. Niet omdat er geen grote successen zijn geweest. In die twintig jaar ben ik daarvan getuige geweest, van Chili tot Peru, van Indonesië tot Vietnam, van Ghana tot Mali. Vallen en opstaan, maar uiteindelijk opstaan. Ze hebben het zelf gedaan, ja zeker, maar hulp was dikwijls de stok om zich weer op te richten. De wereldkaart van de armoede is drastisch veranderd en mensen en regeringen ginds konden zelf die kaart anders kleuren, ook dank zij gegeven

verf. Maar het moet anders, omdat juist het algemeen belang in een verscheurde wereld een andere aanpak vraagt.

Het WRR-rapport heeft veel in beweging gezet en het is te hopen, dat een nieuwe regering met creativiteit aanbevelingen ter hand neemt en uitwerkt. Sterkte-aanbod van de Nederlandse samenleving, van landbouw tot – zeg ik erbij - opbouw civil society; professionalisering van het uitvoerend apparaat, zo hard nodig voor maatwerk ginds en voor mobilisering van sterkteaanbod hier. En een aparte dienst is m.i. mogelijk zonder dat dat hoeft te leiden tot erosie van de coördinerende taak van de ambassadeur in een ontvangend land. Vooral ook die versterking van de relatie wetenschap, research, beleidsontwikkeling aan de ene kan en de praktijk van de OS aan de andere kant. De Worldconnectors proberen op twee fronten die aanbevelingen aan te vullen en verder uit te werken. Allereerst de rol van de niet statelijke actoren: het rapport Mulder- Kleiterp over de rol van het bedrijfsleven in nieuwe verhoudingen en nieuwe waarderingen; en het rapport-Grotenhuis over de non profitsector. En het tweede betreft die brug naar de globalisering via de erkenning ook van ons belang bij de voortbrenging van global public goods. Overigens daarbij met mijn aantekening, dat het belang van onderwijs niet onderschat mag worden. Maar al bij al ook met die duidelijke verbinding van OS naar veiligheid, klimaat, migratie, vrede, de brug naar de oever van een humaan globaliseringsproces, in ons aller algemeen belang.

Maar er is meer. In de jaren rond de heling van Europa, rond 2004, verschenen er jubelende publicaties in de VS over de nieuwe kracht van de EU. Een Europa, dat het verschil in de wereld zou gaan uitmaken en op vele terreinen de VS zelfs zou voorbij streven. Hét voorbeeld ook van wat visionaire politici tot stand kunnen brengen, als zij een mandaat van een electoraat krijgen, dat over het eigen korte termijn belang heen wil kijken. The European Dream van Rifkin en The End of the American Era van Charles Kupchan. Vorige maand kwam Kupchan met een ander verhaal, dat van het vermoeide, in zichzelf gekeerde kontinent, dat de tekenen van de nieuwe machtsverhoudingen niet wil begrijpen en dat vooral geen moed meer heeft om offers te brengen en risico's te nemen, laat staan eigen levens in de waagschaal te leggen. Hier ligt m.i. de missie van SID voor de komende jaren: die realiteit van hier en nu te connecteren met wel de verantwoordelijkheid voor het globale ons en voor onze gezamenlijke toekomst. Over de demonen van angst, cynisme en populisme heen.

Zoals ik dankbaar ben voor die enthousiaste en geïnspireerde tochtgenoten van de afgelopen twintig jaar, zo wens ik mijn opvolgers vasthoudendheid, deskundigheid, creativiteit en voldoende medewerking om die zo cruciale missie uit te voeren.

~~~~~